

Obligace z deliktů

Obligace z deliktů

Pro obligace obecně platí zásada, že každá obligace vzniká buďto ze smlouvy nebo z deliktu (protiprávního jednání) – *Omnis enim obligatio aut ex contractu aut ex delictu nascitur*. Obligace z deliktů jsou upraveny např. v Gaius II. 182 a násl.

Obligace z deliktů podle ius civile: **krádež, loupež, způsobení škody, urážku na cti**, praetorské delikty jsou pak **donucení a vydírání a podvod**.

Krádež – furtum

Je nejstarší delikt ius civile. Krádež je definována jako **jakékoli protiprávní nakládání s věcí v úmyslu se obohatit**. Šlo tedy nejen o jednání, kdy cizí věc byla odejmuta s úmyslem obohatit se, ale také např. zamlčení nalezené věci, přijetí toho co je nedluh, nedovolené užívání věci, zpronevěra depozitáře apod.

Objektivním předpokladem krádeže byly **contrectatio rei** – skutečné působení na věc a **animus furandi** – úmysl ukrást; naplněny musely být oba znaky současně.

Z krádeže příslušely dvě žaloby: **actio furti** a **conditio furtiva**:

Actio furti je poenální a infamující žaloba znějící na čtyřnásobek ukradené věci (byl-li zloděj při krádeži přistižen), pokud nebyl přistižen pak zněla na dvojnásobek. K trojnásobku byl odsouzen ten, u koho byla věc nalezena. Aktivně je legitimován každý, kdo má právní zájem na tom, aby věc nebyla ukradena. Pasivně legitimován je zloděj a každý kdo mu pomáhal radou či skutkem (žaloba se uplatňuje kumulativně!).

Conditio furtiva – je žaloba reiperzutorská a slouží k vymáhání ukradené věci a k plné náhradě škody. **Může ji použít jen vlastník věci**. Conditio furtiva je pasivně zděditelná.

Loupež – rapina

Loupež je násilné odejmutí movitých věcí. Žaloba se musela proti pachatelům uplatnit do jednoho roku od spáchání deliktu a zněla na čtyřnásobek, po uplynutí roku zněla jen na simplum – cenu uloupené věci. Žaloba nebyla pasivně zděditelná. Žaloba nahrazovala jak pokutu tak i náhradu škody – actio mixta.

Za občanských válek byla ediktem vyhlášena žaloba pro případ krádeže či škody způsobené na cizím majetku srocením lidí – **actio vi bonorum raptorum**.

Protiprávní poškození cizího majetku – damnum iniuria datum

Škoda, která vznikla v důsledku protiprávního jednání na cizím majetku byla v nejstarších dobách stíhána podle různých kasuistických ustanovení LDT. V roce 286 na návrh tribuna lidu Aquilia bylo navrženo plebiscitum Lex Aquilia de damno, které upravilo tuto oblast.

Lex Aquilia se dělil na tři kapitoly:

1. kapitola – peněžitou pokutou se stíhal ten, kdo úmyslně a protiprávně zabil cizího otroka nebo dobytče.

2. kapitola – upravovala ustanovení o škodě, kterou způsobil adstipulátor hlavnímu věřiteli, tím, že dlužníkovi prominul dluh.

3. kapitola – upravovala pokutu, kterou byl povinen zaplatit ten, kdo spálil, zlámal nebo pokazil cizí věc.

Urážka na cti – iniuria

Urážka na cti předpokládá zlý úmysl – tedy úmysl urážet a může být provedena buďto přímo anebo napřímo, nepřímou na osobách uráženému blízkých – děti manželka, rodiče, ale i otroků. Poškozenému příslušela actio iniuriarum aestimatoria – poenální žaloba mířící na peněžitou pokutu. Použití této žaloby měla na pachatele infamující účinek. Tato žaloba byla osobní a nepřecházela na dědice (ani pasivně ani aktivně).

Obligace jakoby z deliktu – obligationes quasi ex maleficio (delicti)

Tyto obligace z deliktu byly vytvořena až poklasickou jurisprudencí. Quasidelikty jsou deliktům podobné, ale chybí jim některý z podstatných znaků deliktů, většinou zavinění.

Pojmy k zapamatování

Pojmy si vyhledejte a vysvětlete

rapina

furtum

delikt

iniuria

actio furti

conditio furtiva

lex Aquilia